

Εκταση **3.592** τ. χλμ. Κάτοικοι **156.460** (2011: **149.270**)

Ο νομός Κοζάνης συνορεύει βορειοδυτικά και βόρεια με τους νομούς Καστοριάς, Φλώρινας και Πέλλας, ανατολικά με τους νομούς Ημαθίας και Πιερίας, νοτιοανατολικά με το νομό Λαρίσης, νοτιοδυτικά και νότια με το νομό Γρεβενών.

Είναι ορεινός κατά 40%, ημιορεινός κατά 32% και πεδινός κατά 28%. Στο έδαφος του υψώνονται τα βουνά Άσκιο, Βούρινο, Βέρμιο και Πιέρια. Οι πεδιάδες απλώνονται στο νότιο τμήμα του λεκανοπεδίου της Πελαγονίας που διαρρέεται από τον Αλιάκμονα ποταμό.

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, ο πληθυσμός του ανέρχεται σε 156.464 κατοίκους και αντιστοιχεί σε αύξηση 4% σε σχέση με την απογραφή του 1991. Το 1998 είχε το έκτο μεγαλύτερο ποσοστό φυσικής αύξησης του πληθυσμού με υπεροχή των γεννήσεων ανά 1.000 κατοίκους 1,3. Είχε επίσης την δέκατη ψηλότερη αναλογία μαθητών δημοτικού ανά 1.000 κατοίκους (5,4) και την έκτη σε μαθητές γυμνασίου και λυκείου (86 ανά 1.000 κατοίκους).

Παράγει το 1,5% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της χώρας από το οποίο το 38% προέρχεται από την παραγωγή ενέργειας στο εκεί εργοστάσιο της ΔΕΗ. Σε κάθε 100 κατοίκους του αντιστοιχούν 21 αυτοκίνητα, αλλά παρατηρήθηκε κάμψη στους ρυθμούς αύξησης των πωλήσεων: από το 56% το 1999 έπεσαν στο 3% το 2000. Υψηλός είναι ο δείκτης οικονομικής δραστηριότητας με 1,1 νέες κατοικίες ανά 100 κατοίκους. Το ανά κάτοικο δηλωθέν εισόδημα το 1999 ήταν 3.815,11 ευρώ και οι κατά κεφαλή τραπεζικές καταθέσεις υπολογίζονταν στο 3.521,64 ευρώ.

Είναι η τρίτη παραγωγός περιοχή σιταριού της χώρας με 7,3% της συνολικής παραγωγής. Κατέχει επίσης την έκτη θέση στην παραγωγή μήλων με 6% το 2000.

Πρωτεύουσα του νομού είναι η πόλη της **Κοζάνης** (κάτοικοι 31.500, -το 2011, ο δήμος Κοζάνης 70.420) χτισμένη στους δυτικούς πρόποδες του όρους Σκοπός και σε απόσταση 15 χλμ. από τον ποταμό Αλιάκμονα.

Επιβλητικός υψώνεται στο κέντρο της πόλης ο μεταβυζαντινός ναός του Αγίου Νικολάου που είναι η μητρόπολη της Κοζάνης. Έχει θαυμάσιο ξυλόγλυπτο τέμπλο και τοιχογραφίες υψηλής τέχνης. Τα ιερά σκεύη είναι λεπτή εργασία σε ασήμι. Από τις άλλες εκκλησίες γραφική είναι της Ζωοδόχου Πηγής, χτισμένη σε απόσταση 4 χλμ. από την πόλη σε εξοχική τοποθεσία γεμάτη πλατάνια.

Μεγάλης σημασίας είναι η Κοβεντάρειος Δημοτική Βιβλιοθήκη. Περιέχει 69.000 τόμους, 330 χειρόγραφα, 303 κώδικες, 5.000 σουλτανικά φερμάνια. Ιδρύθηκε περί το 1600. Λέγεται ότι έρχεται αμέσως μετά τις βιβλιοθήκες της Αθήνας σε πλούτο χειρογράφων. Η πόλη υπήρξε σπουδαίο πνευματικό και εθνικό κέντρο. Η αρχαιολογική συλλογή στεγάζεται στη Δημοτική Βιβλιοθήκη, ενώ ο Σύνδεσμος Γραμμάτων και Τεχνών διατηρεί Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο.

Τηλέφωνα: Αστυνομία 246.10.24.131, Τροχαία 246.10.23.142, Δήμος 246.10.36.042, Δημοτικό Γραφείο Τουρισμού 246.10.39.979, ΟΤΕ 246.10.34.799, Ταξί 246.10.40.500, 246.10.40.111, 246.10.40.513, Νοσοκομείο 246.10.21.065.

Η ιστορία της Κοζάνης

Τα ευρήματα στο Παλιόκαστρο μαρτυρούν ανθρώπινη κατοίκηση στην περιοχή από την Παλαιολιθική εποχή. Οικισμοί της Νεολιθικής εποχής έχουν επίσης εντοπιστεί. Ο νεολιθικός στα Σέρβια συγκαταλέγεται από τους πιο σπουδαίους της περιόδου στον Ελλαδικό χώρο. Στο ύψωμα του Αγίου Ελευθερίου (στην περιοχή της σημερινής πόλης της Κοζάνης) ανασκάφηκε οικισμός της εποχής του Χαλκού, ο οποίος συνέχισε να κατοικείται και στα χρόνια της εποχής του Σιδήρου. Οι τάφοι της περιοχής Κοζάνης περιείχαν μυκηναϊκή κεραμική. Βρέθηκαν κιβωτιόσχημοι και λακκοειδείς τάφοι τόσο στην Κοζάνη όσο και στην Αιανή.

Στα ιστορικά χρόνια, είχε εξελιχθεί σε σπουδαία πόλη. Τα νεκροταφεία των κλασικών χρόνων και της ρωμαϊκής εποχής απέδωσαν πλούσια κτερίσματα και δίνουν την αίσθηση ότι πρόκειται για πλούσια πόλη που είχε μεταβληθεί σε κέντρο εμπορίου και είχε αναπτύξει υψηλό πολιτισμό. Η ακριβής θέση της όμως καθώς και το όνομά της δεν έχουν εξακριβωθεί.

Ο σημερινός νομός Κοζάνης κατέχει τον χώρο της αρχαίας Ελιμιώτιδας, της χώρας των Ελιμιωτών, και της Εράτυρας. Πόλεις της ήταν οι Φυλακές και Αιανή. Η τελευταία έχει εντοπιστεί, 21 χλμ. νότια της Κοζάνης, στη θέση ομώνυμου σύγχρονου χωριού. Οι συστηματικές, από το 1983, ανασκαφές έχουν αποδώσει σπουδαία ευρήματα που φανερώνουν μεγάλη ακμή τον ΣΤ' και Ε' π.Χ. αιώνα. Οι κάτοικοι της περιοχής, αρχικά δέχτηκαν την επικυριαρχία του Αλεξάνδρου Α' (Ε' π.Χ. αιώνας) αλλ' αργότερα εντάχθηκαν ολοκληρωτικά στο βασίλειο των Μακεδόνων. Η Ελιμιώτιδα, στη ρωμαϊκή εποχή, εντάχθηκε στην επαρχία Θεσσαλίας. Στα χρόνια αυτά (των Ρωμαίων), η περιοχή της πόλης της Κοζάνης φαίνεται να παρακμάζει. Αργότερα, κτίστηκαν εκεί ο ναός Ακρινής (Ε' αιώνα) κοσμημένος με ψηφιδωτό που εικονίζει δώδεκα περιστέρια με φωτοστέφανο (πιθανά, υπονοούνται οι Δώδεκα Απόστολοι) και η παλαιοχριστιανική της Αγίας Παρασκευής.

Σε απόσταση 27 χλμ. νοτιοανατολικά από τη σημερινή πόλη της Κοζάνης, στις αρχές του Ζ' αιώνα, ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Ηράκλειος έκτισε τα Σέρβια, πόλη την οποία εποίκισε με Σλάβους που είχαν κατέβει από τις παραδουνάβιες περιοχές. Πρέπει να κατακτήθηκαν από τους Τούρκους στα 1393, όταν ο Βαγιαζήτ Α' εκστράτευε στην Ευρώπη. Από τον ΙΖ' αιώνα κι έπειτα, στα Σέρβια το ελληνικό στοιχείο πλειοψηφούσε συντριπτικά.

Στα μέσα του ΙΔ' αιώνα, Ηπειρώτες από το χωριό Κόσδιανη μετανάστευσαν στην περιοχή της Εράτυρας (στα δυτικά του νομού) κι έκτισαν οικισμό (την Παλαιοκόζιανη). Στα τέλη του αιώνα ή τις αρχές του ΙΕ', μετακινήθηκαν κι έκτισαν την πόλη της Κοζάνης. Γρήγορα πήγαν εκεί νέοι μετανάστες από τις γύρω αλλά και από μακρινές περιοχές καθώς την τουρκική κατάκτηση ακολούθησε κύμα εποίκων Κονιάρων (Οθωμανών της περιοχής του Ικονίου που έμειναν περιβόητοι για την σκληρότητά τους).

Στα 1534, ιδρύθηκε η μονή Νικάνορα Ζάβορδας Κοζάνης που κοσμήθηκε με τοιχογραφίες του τότε διάσημου Θηβαίου αγιογράφου Φράγκου Κατελάνου (Ο Κατελάνος προσκλήθηκε και από το 1561 δημιουργούσε στο Άγιο Όρος).

Μετά την τουρκική κατάκτηση, δυτικά της Κοζάνης, δημιουργήθηκε η πόλη Σιάτιστα. Τον ΙΖ' αιώνα κτίστηκε εκεί περιφέρημη μητρόπολη. Στα 1645, στην Κοζάνη κτίστηκε ελληνική σχολή που εξελίχθηκε σε σπουδαίο κέντρο εκπαίδευσης με περιφημους δασκάλους. Στα 1668, η πόλη απέκτησε και την Βιβλιοθήκη της που έμελλε να γίνει ξακουστή.

Τον ΙΗ' αιώνα, Κοζάνη και Σιάτιστα ακολουθούσαν κοινή πορεία και είχαν εξελιχθεί σε σπουδαία εμπορικά κέντρα. Με τη Κοζάνη να είναι ονομαστή και για τα μάλλινά της και τη Σιάτιστα και για το κρασί της. Στα 1745, η Κοζάνη, από έδρα επισκοπής, αναβαθμίστηκε σε έδρα μητρόπολης.

Τον ίδιο καιρό, γόνοι της Κοζάνης και της Σιάτιστας δρούσαν στον επιχειρηματικό, πνευματικό και καλλιτεχνικό χώρο της Ευρώπης. Στον Γεώργιο Καραγιάννη (1743 – 1813) από την Κοζάνη, που εγκαταστάθηκε στην Κεντρική Ευρώπη, απονεμήθηκε τίτλος ευγένειας. Γιος του ήταν ο καθηγητής πανεπιστημίου Th. Von Karajan (1810 – 1873) και μακρινός απόγονός του ο αρχιμουσικός Hebert von Karajan.

Ο μισός αιώνας από το 1710 ως το 1760 είναι η εποχή της μεγάλης ακμής των δυο πόλεων. Ο πλούτος τους καθρεφτίζεται στα κτίρια που δημιουργήθηκαν τότε και, ιδίως, στα αρχοντικά τους. Με τη Σιάτιστα να κοσμείται με τα μεγαλύτερα, ωραιότερα και πολυτελέστερα αρχοντικά της Βαλκανικής χερσονήσου. Κτίστηκαν τότε:

Στα 1710, του Ναούμ Νεράτζη. Στα 1725, του Δημητρίου Τζουρά. Στα 1742, το αρχοντικό της «Σανούκως». Στα 1746, των Νικολάου Χατζημιχαήλ, Γ. Μανούση και Πουλκίδη (της Πούκως). Στα 1754, του Χατζηγιαννίδη (Νερατζόπουλου). Στα 1756, των Παναγιώτη Τζώνου και Δημητρίου Γκερεχτέ. Στα 1759, των Αλεξίου και Αργυριάδη (Μαλιόγκα). Στα 1760, του Ιωάννη Κουτούλα. Του τέλους του ΙΗ' αιώνα είναι η ξυλόγλυπτη επένδυση οντά από αρχοντικό της Κοζάνης που εκτίθεται στο μουσείο Μπενάκη (Αθήνα). Είναι η εποχή που κτίστηκαν και τα αρχοντικά της Καστοριάς.

Παρ' όλο τον πλούτο τους, Κοζάνη και Σιάτιστα ξεσηκώθηκαν εναντίον των Τούρκων στα ορλοφικά (1769) και πλήρωσαν ακριβά την ρωσική προδοσία και εγκατάλειψη. Τα αντίποινα κόπασαν μόλις το 1775. Από το 1797, νέα καταστροφή περίμενε την Κοζάνη, στο όνομα του Αλή πασά που κυριέυσε την πόλη. Στην Κοζάνη δρούσαν τότε δυο παρατάξεις, η Συντηρητική και η Προοδευτική που πλαισιωνόταν από εμπόρους, βιοτέχνες, γενικώς μορφωμένους και οικογένειες παλιών αρματολών. Οι Συντηρητικοί ζήτησαν και πέτυχαν την υποστήριξη του Αλή πασά. Οι Προοδευτικοί ζήτησαν και πέτυχαν την υποστήριξη του

Ρούμελη Βαλεσσή. Όταν επικρατούσαν συντηρητικοί, έμποροι και βιοτέχνες έφευγαν στη Θεσσαλονίκη, την Ουγγαρία κι αλλού. Αρχηγός συντηρητικών Κοζάνης ήταν ο Ρούσης Κοντορούσης. Των προοδευτικών ο Γεώργιος Αυλιώτης. Οι Συντηρητικοί επικράτησαν τα χρόνια 1780 – 1795, οπότε και ανατράπηκαν. Η βίαιη επέμβαση του Αλή πασά τους αποκατέστησε από το 1797 κι έπειτα. Στη διάρκεια της τυραννικής διοίκησης Κοντορούση στην Κοζάνη (1797 – 1803) ούτε το σχολείο δεν λειτούργησε.

Παρ' όλα αυτά, στις αρχές του ΙΘ' αιώνα, με επίκεντρο την Κοζάνη, αναδείχθηκαν πολλοί συγγραφείς. Κοζανίτες είναι ο γιατρός Γ. Σακελλάριος, ο κληρικός Χ. Μεγδάνης («Χαρακτήρες» κατά μίμηση Θεόφραστου) κι ο γιατρός Μιχαήλ Περδικάρης. Ο τελευταίος έγραψε την καυστική σάτιρα «Ερμήλος ή Δημοκριθηράκλειτος» (1817), με την οποία σάρκαζε την άρχουσα τάξη και τους παπάδες και έλεγε τους οπαδούς των νέων ιδεών. Το βιβλίο έγινε μπεστ σέλερ της εποχής. Κοζανίτης ήταν και ο συγγραφέας εκπαιδευτικός Γ. Ρουσιάδης (1783 – 1854), δάσκαλος στις ελληνικές κοινότητες Βιέννης και Πέστης, φιλικός και αγωνιστής του 1821. Μετά την απελευθέρωση, έζησε στο εξωτερικό. Γύρισε το 1848 στην Αθήνα όπου και πέθανε.

Την επανάσταση στην Κοζάνη, στα 1821, προετοιμάζε ο μητροπολίτης Βενιαμίν, ένθερμο μέλος της Φιλικής Εταιρείας. Η αποτυχία της επανάστασης στο Βέρμιο, παρέλυσε και κάθε προσπάθεια στην Κοζάνη και στη γύρω περιοχή. Με τη μεσολάβηση μπέηδων και με άφθονο χρήμα, αποφεύχθηκαν τα τουρκικά αντίποινα. Περίπου τα ίδια συνέβησαν και στη Σιάτιστα απ' όπου κατάγεται ο αγωνιστής και συγγραφέας της επανάστασης Νικόλαος Κασομούλης. Η περιοχή που γλίτωσε τις τουρκικές ωμότητες στα χρόνια της επανάστασης του 1821, υπέστη τα μύρια όσα λίγα χρόνια αργότερα, όταν τη Δυτική Μακεδονία λεηλατούσαν στίφη άτακτων Τουρκαλβανών υπό τον Ταφίλ Μπούζη και τον Αρσλάν μπέη. Στα 1827, επιτέθηκαν εναντίον της Σιάτιστας, της οποίας οι κάτοικοι τους απέκρουσαν προκαλώντας τους απώλειες. Την Πρωτομαγιά του 1828, κατέλαβαν την έρημη Κοζάνη, της οποίας οι κάτοικοι είχαν προλάβει να φύγουν. Επί ένα μήνα, λεηλατούσαν την πόλη. Όταν αυτή δεν είχε τι άλλο να τους προσφέρει, την εγκατέλειψαν. Ξαναπροσπάθησαν στη Σιάτιστα. Αποκρούστηκαν για μια ακόμη φορά. Τους διέλυσε ο Κιουταχής κι ο τόπος ησύχασε (βλ. «**Ιστορία της Μακεδονίας**»: Αγώνες για την ελευθερία).

Η θυσία του Παύλου Μελά:

Ο Μιχαήλ Μελάς καταγόταν από την Ήπειρο και ήταν έμπορος στη Μασσαλία. Εκεί γεννήθηκε ο Παύλος Μελάς, στα 1870. Στα 1878, ο Μιχαήλ Μελάς επέστρεψε στην Αθήνα κι εντάχθηκε στην Εθνική Άμυνα, οργάνωση με σκοπό την απελευθέρωση Ηπείρου, Θεσσαλίας και Μακεδονίας. Ο Παύλος μεγάλωσε στον πυρετό των σκοπών της οργάνωσης. Στα 1886, μπήκε στη Σχολή Ευελπίδων. Στα 1891, ήταν αξιωματικός. Τον επόμενο χρόνο, παντρεύτηκε τη Ναταλία Δραγούμη, κόρη του Μακεδόνα υπουργού Εξωτερικών Στέφανου Δραγούμη και αδελφή του Ίωνα Δραγούμη, από το 1902 υποπρόξενου της Ελλάδας στο Μοναστήρι. Από τον ίδιο καιρό, ο Παύλος Μελάς άρχισε να αλληλογραφεί με τον μητροπολίτη Καστοριάς Γερμανό Καραβαγγέλη (βλ. «**Ιστορία Καστοριάς**»: Ο Γερμανός Καραβαγγέλης). Ο ιεράρχης ζητούσε από την ελληνική κυβέρνηση να του στείλει ενόπλους. Η κυβέρνηση δίσταζε. Ο Παύλος Μελάς σκέφτηκε τους εθελοντές. Έστειλε έντεκα Κρητικούς. Ο Καραβαγγέλης τους γύρισε πίσω καθώς οι Τούρκοι απορούσαν, τι δουλειά είχαν οι Κρητικοί στην Καστοριά.

Η επανάσταση (Ιούλιος 1903) του Ίλιντεν (βλ. «**Ιστορία της Μακεδονίας**») ευαισθητοποίησε τους Έλληνες και ανάγκασε την κυβέρνηση Θεοτόκη να ασχοληθεί με το «Μακεδονικό». Τέσσερις αξιωματικοί στάθηκαν με πλαστά χαρτιά να εξετάσουν την κατάσταση επιτόπου. Ο ένας ήταν ο Παύλος Μελάς με το ψευδώνυμο Μίκης Ζέζας. Τον Μάρτιο πέρασαν τα σύνορα του Αλιάκμονα. Τέλη Απριλίου είχαν επιστρέψει με διαταγή της κυβέρνησης που πίστευε ότι οι Τούρκοι τους είχαν αντιληφθεί.

Τον Μάιο, ο καπετάν Βαγγέλης σκοτώθηκε σε ενέδρα, ενώ τον Ιούνιο αιχμαλωτίστηκε ο Χρήστος Κώτας (βλ. «**Ιστορία Καστοριάς**»: Ο Γερμανός Καραβαγγέλης). Τον Ιούνιο, η κυβέρνηση Θεοτόκη είχε πια πεισθεί ότι κάτι έπρεπε να γίνει. Τον Αύγουστο, το Μακεδονικό κομιτάτο της Αθήνας όρισε τον Παύλο Μελά γενικό αρχηγό των ελληνικών σωμάτων της περιοχής Καστοριάς – Μοναστηρίου. Τον Σεπτέμβριο, ο Παύλος Μελάς με το ψευδώνυμο Μίκης Ζέζας, πέρασε τα σύνορα. Ολόκληρο τον Σεπτέμβριο, αποκατέστησε την ελληνική παρουσία, παγίωσε την προστασία του ελληνικού πληθυσμού και μάταια επιζητούσε μια σύγκρουση με τους κομιτατζήδες. Είχαν εξαφανιστεί.

Το σώμα του Παύλου Μελά αριθμούσε εβδομήντα άνδρες. Τον Οκτώβριο, η ασφάλεια των Ελλήνων είχε αποκατασταθεί σε όλη τη Δυτική Μακεδονία αλλά οι κομιτατζήδες δεν είχαν εξουδετερωθεί. Απλά, είχαν κρυφτεί. Κι από μακριά, παρακολουθούσαν τις κινήσεις του Παύλου Μελά. Νύχτα, 25 προς 26 Οκτωβρίου, ο Μελάς και οι άνδρες του διασκορπίστηκαν σε διάφορα στέκια στη Σιάτιστα. Ο Μήτρος Βλάχος έστειλε μια γυναίκα να ειδοποιήσει τους Τούρκους ότι ο ίδιος και η συμμορία του είχαν κρυφτεί στη Σιάτιστα. Ήλπιζε πως έτσι θα έφερνε αντιμέτωπους τους Έλληνες και τους Τούρκους και θα έβγαινε ωφελημένος όποιο κι αν ήταν το αποτέλεσμα.

Ο τουρκικός στρατός μπλόκαρε τη Σιάτιστα και οι Τούρκοι άρχισαν έλεγχο πόρτα πόρτα, αναζητώντας κομιτατζήδες. Έφτασαν και εκεί όπου κρύβονταν ο Μελάς κι άλλοι τέσσερις και στο απέναντι όπου βρίσκονταν άλλοι επτά. Χτυπούσαν τις πόρτες και των δυο σπιτιών αλλά κανένας δεν τους απαντούσε. Απειλήσαν φωναχτά ότι θαβάλουν φωτιά να τα κάψουν. Η μάχη ξεκίνησε αναγκαστικά. Στην έξοδο που οι Έλληνες προσπάθησαν, ο Παύλος Μελάς σκοτώθηκε. Οι σύντροφοί του πήραν τα χαρτιά του κι ό,τι πρόδιδε ποιος είναι κι έφυγαν. Το σώμα του νεκρού, θάφτηκε κρυφά έξω από τη Σιάτιστα από Έλληνες χωρικούς. Το ξέθαψαν μερικές μέρες αργότερα για να του γίνει κηδεία κανονική. Την ώρα της εκταφής, φάνηκαν Τούρκοι στην περιοχή. Ένας Έλληνας πήρε το κεφάλι του νεκρού και το έκρυψε σε ένα σακίδιο. Μετά από περιπέτειες, το κεφάλι του Παύλου Μελά παραδόθηκε στον ιερέα του Πισοδερίου (Φλώρινας) που του έκανε κανονική κηδεία και το έθαψε με τιμές. Οι Τούρκοι είχαν βρει το ακέφαλο σώμα και το είχαν μεταφέρει στην Καστοριά, μη γνωρίζοντας σε ποιον ανήκει. Ο μητροπολίτης Γερμανός Καραβαγγέλης τους έπεισε να του το παραδώσουν για να το θάψει χριστιανικά. Το έθαψε στον ναό των Ταξιαρχών, κοντά στη μητρόπολη. Ο τάφος του βρίσκεται ακόμα εκεί.

Ο θάνατος του Παύλου Μελά προκάλεσε μεγάλη συγκίνηση στην ελεύθερη Ελλάδα. Η δίψα για εκδίκηση αλλά και η θυσία του έγιναν αιτίες να πυκνώσουν τα ελληνικά αντάρτικα σώματα. Ο Μακεδονικός Αγώνας ξεκίνησε σφοδρός. Τον επόμενο χρόνο, η κατάσταση με τους Βουλγάρους είχε εξισορροπήσει. Τον μεθεπόμενο, οι κομιτατζήδες είχαν για τα καλά στριμωχτεί.

Ο Α΄ Βαλκανικός πόλεμος ξέσπασε στις 5 Οκτωβρίου του 1912. Ο ελληνικός στρατός πέρασε το Σαραντάπορο στις 10 Οκτωβρίου. Την ίδια μέρα, ελευθερώθηκαν τα Σέρβια. Την επόμενη, 11 Οκτωβρίου 1912, ο ελληνικός στρατός μπήκε στην Κοζάνη.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 28.3.2011)